

Stavanger

I den rikeste regionen i det rikeste landet sliter vi med å finansiere kladddebøker. Hva ville Thorstein Veblen sagt?

Nyrikdommens kommunale ansikt

SAMME DAG som skattelistede nok en gang speilet Stavanger-regionens nyrikdom, la rådmannen i Stavanger fram et budsjettforslag som innebærer merkbare kutt i tildelingen til skolene våre. Etter press fra opinionen, herunder rektorer og FAU-representanter, bedret politikerne skolebudsjettet noe, men Høyres John Peter Hernes innrømmer at skolen har vært budsjettaper i mange år. Sett i forhold til inntektsnivå er vi blant dem som bruker minst penger på skole i landet. "Hjemme er veggene nymalte og parketten slipt, mens skolen må kutte i nødvendig vedlikehold" som Aftenbladets Anja Fremo oppsummerer det.

Hva er det som skjer?

HER ER TRE mulige forklaringer. Den mest opplagte er at kommunene ikke klarer å holde tritt med den private velstandsøkningen. Men dette er ikke mer enn delvis riktig. Det har vært en kraftig vekst også i de kommunale budsjettene de siste ti årene. Dessuten er det fullt mulig å fylle opp kommunekassen. En økning i eiendomsskatten fra to til tre promille gir 65 millioner mer i årlige inntekter for Stavanger kommune. Det innebærer et par tusenlapper i ekstra skatt per husstand, og utgjør dermed bare en liten brøkdel av husholdningenes årlige inntektsvekst.

Den andre mulige forklaringen er knyttet til de stigende forventningers misnøye. Rådmann Inger Østensjø var inne på dette i sin kommentar til budsjettet: «Gapet mellom brukerbehov, forventninger, rettigheter og krav på den ene siden og det økonomiske handlingsrommet på den andre siden, øker». Det er nok noe i dette. Vi har vanskelig for å akseptere kutt når vi lever i "et av verdens rikeste land" (frasen får 197 000 treff på google).

Den tredje mulige forklaringen snakker vi minst om, og her kommer Thorstein Veblen inn. Den norsk-amerikanske økonomien og sosiologen beskriver i sitt berømte verk "The Theory of the Leisure Class" fra 1899 hvordan amerikanere etter den andre industrielle revolusjon viste sin nyvunne rikdom gjennom kjøp av statussymboler. Veblen brukte begrepet "conspicuous consumption" – iøynefallende forbruk - for å beskrive og forklare de nyrikes atferd. Senere har nyrikdommen (nouveau riche) blitt en yndet kategori både for samfunnsforskere og satirikere, som nærmest fryder seg når de ser hvordan nye penger jager etter anerkjennelse. Ettersom de nyrike ikke vil fremstå som nyrike, bare rike, forsøker de også å kjøpe symboler som assosi-

«Vi gjør nærmest hva som helst for å få cruiseskip til byen,» skriver Ola Kvaløy.

FOTO: FREDRIK REFVEM

Ola Kvaløy
professor i økonomi, UiS

Synlighet har også preget den kommunale pengebruken det siste tiåret.

erer til gamle penger. Særlig ettertraktet er den kulturelle kapital som gamle penger omgir seg med.

Hva har dette med vår region å gjøre? Den private nyrikdommen i Stavanger-regionen er behørig kommentert. "Hinna Hills" har fått en seks-siders reportasje i Morgenbladet, og du skal ikke være lenge borte før du erkjenner at bilparken i Stavanger ikke er som andre bilparker.

STÅR SÅ DENNE synligheten i det private konsumet i kontrast til det kommunale? Det overraskende svaret er nei, tvert om. Synlighet har også preget den kommunale pengebruken det siste tiåret. For utflyttede venner står byen i skinnende kontrast til de mer slitte bygatene hos Stavangers storebrødre. Vi kan vandre den blå promenade, og når vi runder Skansen-

kaien møter vi vakker og dyr granitt med plass til et torg (rike byer har ikke levende torg). Snart kan vi promenerer videre til et storslått konserthus (stort nok til å romme Tore Tang), eller vi kan beundre fargerike prospekter til den nye bybanen.

I tillegg er vi blitt kulturby. Stavanger kommune har gitt oss kultursatsing uten sidestykke. Et foreløpig høydepunkt var kulturhovedstaden i 2008, og siden har vi snust på hver fest som kan tas hjem til Stavanger. Ambisjonen er å øke turistbesøket med 50 prosent, vi gjør nærmest hva som helst for å få cruise-skip til byen og nærmer oss Norges-toppen som festivalarrangør. Nylig tapte vi kampen om sykkel-VM, men til gjengjeld dro fem representanter fra Stavanger kommune til Alicante for å vurdere Stavanger som vertsby for neste Volvo Ocean Race (!)

KULTURPOLITIKK er viktig, men hvis vi lar fesja stå i veien for skolebiblioteket, bryr vi oss verken om kultur eller skole. I følge sosiolog Lennart Rosenlund har da også den relative verdien av utdanning mindre betydning i vår region, særlig i fag utenom de tekniske/økonomiske. Det lønner seg mindre å studere, og det lønner seg mindre å bli lærer når en tjener det dobbelte ved å jobbe i oljå.

Men denne høsten ser vi tegn til at folk begynner å bli utålmodige, og etter valget er frontene skjerpet i kommunepolitikken. Velgerne vil nå ha "kvalitet i skolen". De vil at barna skal få se kart over Russland, ikke Sovjetunionen.

Det ser ut som at Stavanger enten må øke skatteinntektene eller prioritere annerledes. Politikken er kommet tilbake til byen etter år med fest og moro.

LIV OG LEVEBRØD

Mandager skriver:

PER FUGELLI

OLA KVALØY

SOFIE BRAUT

KNUD KNUDSEN

INGERID BØ

MARI REGE